

LBRIS

We know
books

FLOREA FIRAN

Memoria Emigrației

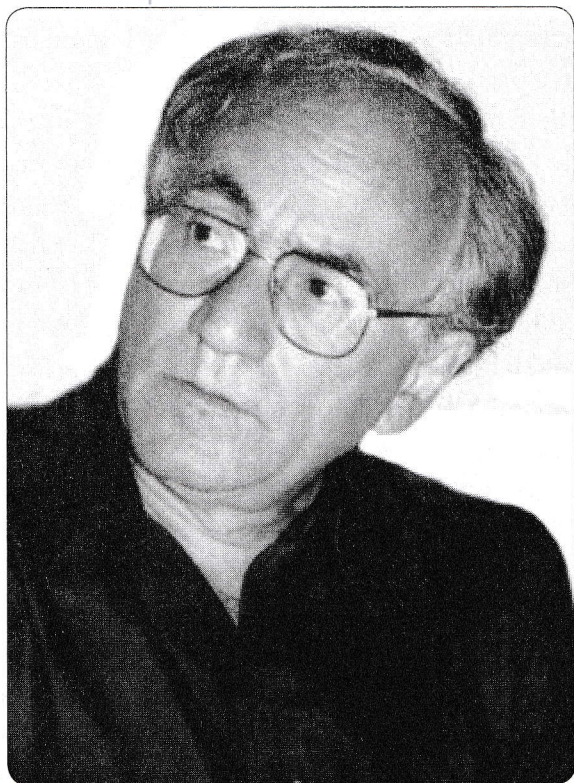
Scrisul *Românesc*
Fundatia – Editura

Florea Firan – Introducere.....	5
Sorin Alexandrescu	13
Grigore Arbore	20
Leonid M. Arcade.....	28
George Astaloş.....	35
Ştefan Baciş	42
Nicolae Balotă.....	49
George Banu	55
Anamaria Beligan.....	62
Anton Bibescu	67
Martha Bibescu.....	72
Mihai Botez.....	80
Lucian Boz	87
Anna Brâncoveanu de Noailles.....	93
Constantin Brâncuşi.....	104
Alexandru Busuioceanu.....	114
Ion Caraion.....	121
Nina Cassian	128
Matei Călinescu	138
Paul Celan	145
Pavel Chihaia	152
Eugen Ovidiu Chirovici	159
Emil Cioran	164
Alexandru Ciorănescu	172
George Ciorănescu.....	180
Andrei Codrescu	185
Ilie Constantin.....	193
Ben. Corlaciş	200
Marcel Corniş-Pop	205
Aurora Cornu	211
Aron Cotruş.....	217
Ioan Petru Culianu	222

S. Damian.....	231
Theodor Damian	237
Alina Diaconu.....	244
Petru Dumitriu.....	251
Mircea Eliade	259
Roxana Eminescu	268
Constantin Eretescu	274
Carmen Firan	281
Dinu Flămând.....	291
Cătălin-Dorian Florescu	298
B. Fundoianu	304
Victor Frunză.....	311
Constantin Virgil Gheorghiu.....	316
Elena Ghica – Dora d’Istria	322
Sanda Golopenția	329
Paul Goma	336
Nicolae I. Herescu	344
Vintilă Horia.....	350
Emil Hurezeanu.....	358
Virgil Ierunca.....	366
Eugen Ionescu.....	374
Gelu Ionescu	382
Mircea Iorgulescu.....	389
Panait Istrati	396
Rodica Iulian	404
Victor Ivanovici	409
Monica Lovinescu	416
Gherasim Luca.....	422
Norman Manea.....	429
Gabriela Melinescu.....	437
Călin-Andrei Mihăilescu	443
Herta Müller	450
Ștefan Munteanu	457
Peter Neagoe	461
Bujor Nedelcovici	467

S. Damian.....	231
Theodor Damian	237
Alina Diaconu.....	244
Petru Dumitriu	251
Mircea Eliade	259
Roxana Eminescu	268
Constantin Eretescu	274
Carmen Firan	281
Dinu Flămând.....	291
Cătălin-Dorian Florescu	298
B. Fundoianu	304
Victor Frunză.....	311
Constantin Virgil Gheorghiu.....	316
Elena Ghica – Dora d’Istria	322
Sanda Golopenția	329
Paul Goma	336
Nicolae I. Herescu	344
Vintilă Horia.....	350
Emil Hurezeanu.....	358
Virgil Ierunca.....	366
Eugen Ionescu.....	374
Gelu Ionescu	382
Mircea Iorgulescu.....	389
Panait Istrati	396
Rodica Iulian	404
Victor Ivanovici	409
Monica Lovinescu	416
Gherasim Luca.....	422
Norman Manea.....	429
Gabriela Melinescu.....	437
Călin-Andrei Mihăilescu	443
Herta Müller	450
Ștefan Munteanu	457
Peter Neagoe	461
Bujor Nedelcovici	467

Ion Negoiteșcu	474
Virgil Nemoianu	481
Basarab Nicolescu	488
Ion Omescu	496
Alexandru Papilian	503
Radu Polizu	510
Dumitru Radu Popa	516
Mircea Popescu	524
Petru Popescu	530
Lucian Raicu	537
Remus Rădina	544
Domnica Rădulescu	552
Petre Răileanu	558
Eugen Relgis	565
Mircea Săndulescu	571
Monica Săvulescu-Voudouri	576
Adrian Sângeorzan	581
Pius Servien	588
Mira Simian	592
Florentin Smarandache	597
Sanda Stolojan	602
Nicolae Stroescu-Stînișoară	609
Bogdan Suceavă	616
Mariana Șora	622
Virgil Tănase	628
Dorin Tudoran	636
Tristan Tzara	644
Dumitru Țepeneag	651
George Uscătescu	658
Elena Văcărescu	664
Ion Vianu	673
Matei Vișniec	682
Alexandru Vona	688
Ilarie Voronca	694
Bibliografie generală (selectivă)	702

SORIN ALEXANDRESCU

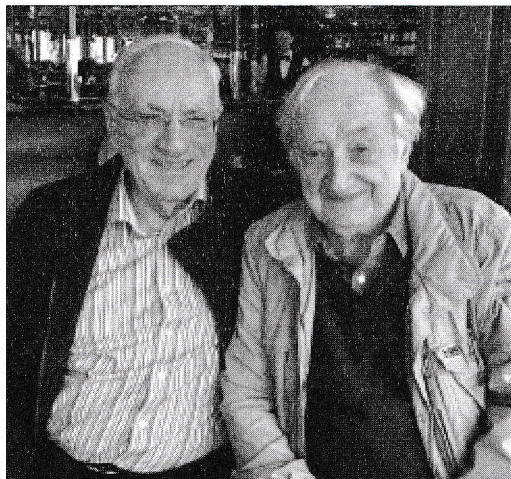
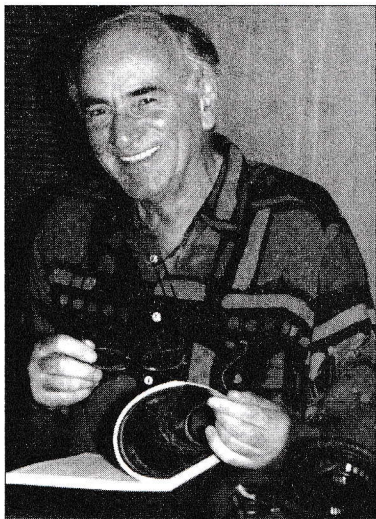
Critic literar și eseist, lingvist, semiotician și traducător, Sorin Alexandrescu se afirmă încă de la debutul editorial cu unul dintre cele mai importante studii monografice dedicate lui William Faulkner, distins în 1950 cu Premiul Nobel, considerat „grandios și epopeic”. În aceeași linie se înscriu și studiile sale în română, franceză și olandeză *Cer și pământ. Lumi imaginare* (1991), *Paradoxul român* (1998), *Privind înapoi, modernitatea* (1999), *La modernité à l'Est* (1999), sau cele dedicate lui Mircea Eliade și Emil Cioran din volumul *Identitate în ruptură* (2000), precum și *Mircea Eliade dinspre Portugalia* (2006). În 1969 este invitat ca lector de limba și literatura română la Universitatea din Amsterdam, unde se stabilește, susținând în același timp, pe o perioadă de cinci ani, un post similar la Universitatea din Groningen. În 1985

dobândește cetățenia olandeză. Nu cere azil politic și nu este un emigrant „tipic” pe motive politice.

Sorin Alexandrescu s-a născut la 18 august 1937 în București, într-o familie de intelectuali. Tatăl, Constantin Alexandrescu, magistrat, mama, Cornelia-Corina, născută Eliade, este sora lui Mircea Eliade. După absolvirea Liceului „Mihai Viteazul” (1955), se înscrie la Facultatea de Filologie a Universității din București și obține licența în 1959. Își începe activitatea ca bibliograf la Biblioteca Academiei Române (1959-1962) și colaborează la alcătuirea volumului *Bibliografia Literaturii Române 1948-1962*, coordonat de Tudor Vianu. Devine apoi cercetător la Institutul de Istorie și Teorie Literară al Academiei Române, sub conducerea lui G. Călinescu (1963-1966), iar din acest an lector la Catedra de literatură universală și comparată a Facultății de Filologie condusă de Tudor Vianu (1966-1969). Se bucură de atenția unor importanți profesori precum Al. Rosetti, Mihai Pop și Tudor Vianu, al căror discipol devine, lui T. Vianu îi editează opera, în colaborare cu Matei Călinescu și Gelu Ionescu. În această perioadă susține o intensă activitate publicistică dovedind înclinație pentru aspectele teoretice ale receptării literare.

Prefătează volume de George Eliot, Henry James, Mircea Eliade, Elsa Triolet, John Updike, René Wellek sau traduce (singur sau în colaborare) din George Meredith și John Ruskin. Toate acestea îi vor fi de folos în pregătirea monografiei *William Faulkner* (1969), o imersie în hățișurile unor semnificații complexe și contradictorii, traversând interpretări într-o imensă bibliografie critică dedicată marelui scriitor. Prin această lucrare amplă (576 p.), Sorin Alexandrescu urmărește de fapt „destinul ciudat” al operei faulkneriene în critica secolului, cum mărturisește în partea de început, lucrare distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor pentru critică literară. O versiune revăzută o publică la Paris în 1971. Cartea se înscrie în bibliografia de referință a scriitorului american, din care citează un fragment revelatoriu:

„Eu cred că omul nu numai va dura, ci va și învinge. El este nemuritor nu pentru că este singura, dintre toate ființele, a cărei voce este inepuizabilă, ci pentru că are un suflet, un spirit capabil de compasiune, și sacrificiu, și rezistență. Datoria poetului, a scriitorului, este să scrie despre aceste lucruri. Este privilegiul lui, acela de a-l ajuta pe om să reziste, îmbărbătându-i inima, amintindu-i curajul și onoarea, și speranța, și mândria, și compasiunea, și mila, și sacrificiul, care au fost gloria trecutului său. Vocea poetului trebuie nu numai să înregistreze suferințele omului, ci

Sorin Alexandrescu și Dumitru Țepeneag la Paris

trebuie să fie unul din reazemele lui, din pilonii lui de susținere, prin care omul va dura și va triumfa.”

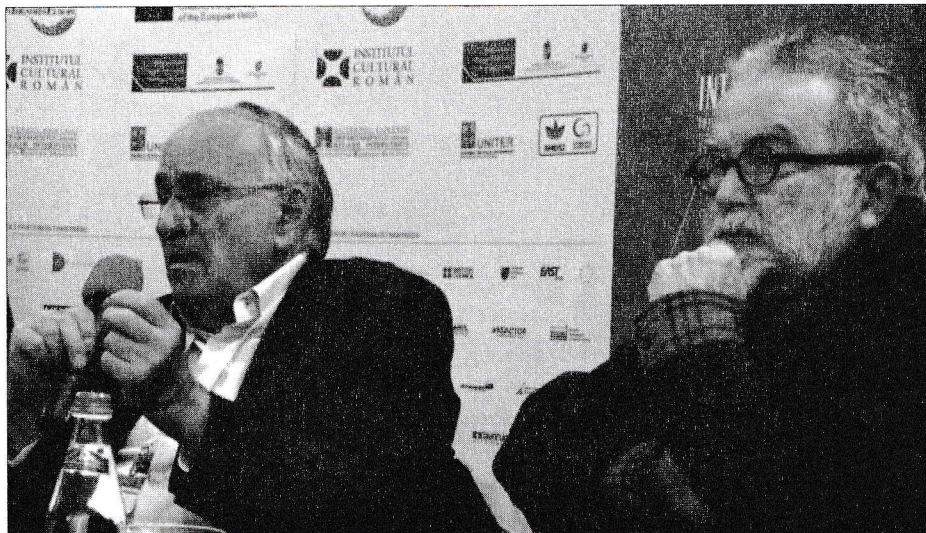
Volumul capătă caracter științific prin citări și parafrazări din opiniile exegeților faulknerieni, precum și trimiteri comparatiste la mari scriitori ai literaturii universale, între care Dostoievski, cel mai frecvent menționat. În finalul monografiei se relevă că Faulkner a creat „un cosmos artistic de-o neegalată valoare, în literatura americană și poate și în cea europeană a veacului nostru. Odată cu trecerea anilor, și a ... exegezelor, statura scriitorului continuă să crească. Unul dintre puținii clasici necontestăți ai literaturii moderne a și luat loc în compania marilor nume: Sofocle, Shakespeare.”

În 1967 Sorin Alexandrescu publicase în colaborare cu Ion Rotaru volumul *Analize literare și științifice*, una dintre cele mai căutate cărți în învățământul preuniversitar, urmat de alte lucrări: *Romanul realist al secolului al XIX-lea*, în colaborare cu Dan Grigorescu, (1971) în care semnează partea a II-a, *Realismul critic și Antologia Poetică și Stilistică. Orientări moderne*, în colaborare cu Mihail Nasta (1972), în care semnează o substanțială *Introducere în poetica modernă* propunând sincronizarea sociologiei, a criticii literare într-un „limbaj unificat”, aplicând noi metode de cercetare a literaturii. În 1986 fondează Asociația olandeză de Semiotică al cărei președinte devine, iar patru ani mai târziu pune bazele Institutului de Cercetări Științifice și Arte în cadrul Universității din Amsterdam al cărei director va fi până în 1994. Prin activitatea sa de cercetare în acest domeniu se păstrează în spațiul literaturii române unde publică importante studii.

După '89, în articole și interviuri interpretează ca pe o „eroare istorică” faptul că intelectualitatea română „a părăsit câmpul de bătaie în loc să rămână pe loc, chiar dacă ar fi fost învinsă”. La Universitatea din Amsterdam pune bazele Asociației Internaționale de Studii Române pentru a promova studiile de romanistică și a atrage scriitorii români. La Congresul al II-lea al Asociației între participanți se aflau A. Marino, N. Manolescu, V. Câdea, M. Martin, M. Zamfir. După evenimentele din 15 nov. 1987 de la Brașov începe să publice articole și comentarii politice în presa olandeză, iar un an mai târziu pune bazele unui Comitet pentru drepturile omului din România (Coemenië Comite) din care fac parte oameni politici și de cultură din Olanda și editează revista „Roemenië Bulletin” (1989-1991; 1995-1999). Împreună cu Dumitru Țepeneag, Bujor Nedelcovici și Nicolae Breban încearcă în 1989 să formeze „Societatea Scriitorilor Români din Exil”.

La declanșarea evenimentelor din decembrie 1989 vine în țară însoțit de un gazetar olandez și printr-o serie de articole în presa olandeză inițiază un Comitet pentru renovarea și modernizarea Bibliotecii Centrale Universitare din București incendiată la revoluție, determinând Guvernul olandez să doneze două milioane de guldeni. În Olanda publică două antologii: *Dichters uit Roemenië (Poeți din România)*, 1976, și *Roemenië. Verhalen van deze tijd (Proza din România)*, 1988. Editează volumul *Transformational grammar and the Rumanian language*, 1977, care cuprinde opt studii de lingvistică semnate de cunoscuți lingviști între care și românca Sanda Golopenția-Eretescu, stabilită în America.

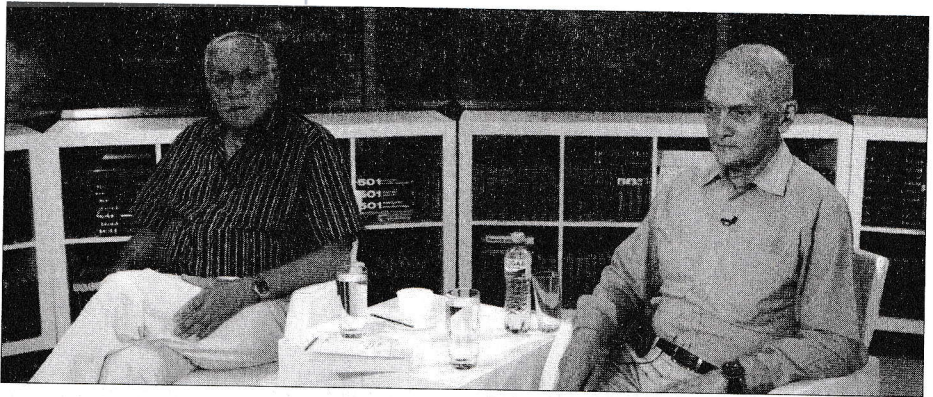
Sorin Alexandrescu semnează prefața la volumul de versuri *Moartea citește ziarul*, de Mircea Dinescu, interzis în România și publicat în limba română ca supliment al revistei olandeze „International Journal of Rumanian Studies”, pe care o conducea, volum apărut în țară abia în 1990, la Cartea Românească. În perioada 1976-1995 publică în Olanda o serie de studii și articole pe care le reunește în volumul *Paradoxul român* (Ed. Univers, 1998), relevând faptul că geografia și istoria au plasat România între Europa centrală, Europa răsăriteană și Balcani, asemeni unei „insule de latinitate pierdute într-o mare slavă și ungară”. Acest paradox S. Alexandrescu îl numește „paradoxul apartenenței simultaneității”. Al doilea paradox privește integrarea românilor în timp, în istoria europeană, subliniind că „marile etape ale culturii occidentale nu există ca atare în România”, ci numai elemente ale acestor etape și îl numește „paradoxul simultaneității”. Autorul susține că absența unei Renașteri sau a unui Baroc românesc nu împiedică

Sorin Alexandrescu și George Banu (2016)

apariția unor umaniști precum Dimitrie Cantemir și că literatura română, cu excepția lui Eminescu, nu aparține unui singur curent literar și ca atare curentele literare pot fi definite doar prin „*texte* nu și prin *autorii* lor”. În alte capitole sunt analizate condițiile în care s-a realizat Unirea din 1918, România interbelică democrată – cu referiri la partidele politice – analizând un alt paradox care îl impresionează, respectiv „căderea în premodern a elitelor românești, cele mai moderne ca formație, cu prilejul mai fiecărei crize politice”. Acest paradox explică „precaritatea statului și sfâșierile interioare ale culturii române moderne”. Sunt prezentate apoi o serie de personalități din această perioadă: *Carol al II-lea*, „un erou ratat”, *Dubla structură a lui Antonescu* (*Vidul de putere*, *Un regim totalitar*, *Antonescu și Hitler*), *Fenomenul legionar* și relațiile lui Mircea Eliade cu mișcarea legionară (*Miopia politică a lui Mircea Eliade*, *O polemică în jurul lui Eliade*), ultimul capitol fiind dedicat istoriei Partidului Național Țărănesc Creștin și Democrat din România, cu *Anexa Rămas bun*, *Domnule Coposu*, semnată: Sorin Alexandrescu, profesor la Universitatea din Amsterdam, consilier pentru România al Partidului Creștin-Democrat Olandez.

În 1999 îi apare volumul *Privind înapoi, modernitatea* (Ed. Univers), eseuri scrise inițial în franceză, engleză și olandeză în perioade și circumstanțe diferite și manifestând, cum menționează autorul, preocuparea pentru ceea ce este modern în istoria și cultura română începând cu sec. XIX până la Al Doilea Război Mondial. Motourile de la începutul cărții, din

Sorin Alexandrescu și Dinu Zamfirescu, moștenitor al familiei Brătienilor

Cioran și Eliade, scriitori cărora autorul le consacră cea mai mare parte a volumului, esențializează spiritul studiilor: „Dacă nu aș fi român decât prin defecte, și tot aș iubi această țară împotriva căreia sunt înverșunat dintr-o nemărturisită iubire.” E. Cioran; *Trebuie să iubești România cu frenezie, s-o iubești și să crezi în ea împotriva tuturor evidențelor – ca să poți uita gradul de descompunere în care am ajuns.*” M. Eliade.

Sorin Alexandrescu analizează *modernismul* ca mișcare literară apărută sub diferite denumiri în Franța, Spania, Anglia și Italia, cu extindere apoi în Germania și Austria, cuprinzând între cele două războaie mondiale aproape toată poezia și proza europeană, de la Eliot și Proust, de la Musil și Pirandello, și subliniază că în România literatura urmează aceeași dezvoltare, prin scrierile moderniste ale lui Macedonski, urmat de Arghezi, Blaga, Barbu, Camil Petrescu, Mateiu Caragiale sau Mircea Eliade. Alte eseuri privesc momentele de evoluție a României pe calea modernității, primul despre Războiul de Independență și receptarea lui de contemporani, apoi momentul „Junimii” cu discursurile politice, culturale și teoretice ale lui Maiorescu, Petre Carp, Eminescu. Capitolele dedicate lui Eliade (*Dialectica fantasticului*, *Pe strada Mântuleasa*, *Spre o examinare filosofică a operei*) și Cioran (*Portretul gânditorului ca tânăr exilat*, *Cioran sau a doua zi după revoluție*), dau substanță și valoare cărții.

Criticul apreciază că opera lui Cioran prezintă o „omogenitate surprinzătoare a temelor și atitudinilor” și analizează scrierile sale românești ceea ce duce la descoperirea unui „Cioran înainte de Cioran” și un Cioran „secret, chinuit de istorie..., obsedat, în sfârșit, de trecerea de la o identitate națională la alta”.

În *Dialectica fantasticului* realizează un portret al lui Mircea Eliade de mare sensibilitate și profunzime, deosebit de atâtea altele, personalitatea

savantului apărând ca „specific românească. Dincolo de o prodigioasă prezență internațională, scriitorul și savantul continuă să gândească și să creeze în cadrul unor structuri românești, evidente în operele lui literare (scrise, toate, în limba maternă) și, cred, în însuși stilul personalității sale”.

Volumul *Identitate în ruptură. Mentalități românești posibile*, tradus în românește de autor în colaborare cu Mirela Adăscăliței și Șerban Anghelescu (Ed. Univers, 2000), cuprinde articole și interviuri realizate mai ales după 1989 în care discută identitatea românească, susținând că „identitatea noastră, ea însăși un produs cultural, prezintă, de altfel, atât continuități, cât și discontinuități. Există, astfel, o anumită continuitate a mentalităților românești postbelice, expresia lor în diverse forme de cultură și în atitudinile intelectualilor, în primul rând al scriitorilor, față de putere și societate.”

Volumul *Mircea Eliade, dinspre Portugalia* (Humanitas, 2006) prezintă perioada 1941-1945 când scriitorul este atașat cultural la Lisabona, venit de la Londra unde fusese numit de Carol al II-lea într-o funcție asemănătoare. Demis din această funcție de guvernul procomunist de la București în 1945, Eliade pleacă la Paris pe 16 septembrie, ca exilat. Puternic marcat de intrarea României în sfera de influență sovietică, de teama că nu se mai poate întoarce acasă și de suferința pricinuită de moartea soției sale, Nina, va trăi momente grele. După câteva articole de ziaristică și istorie, între care *Românii, latinii Orientului* și *Salazar și revoluția în Portugalia*, cartea comentează *Jurnalul portughez* inedit în limba română și păstrat fără nicio modificare.

Sorin Alexandrescu revine frecvent în țară, este profesor asociat al Universității din București și Constanța, cooptat în bordul unor societăți-științifice și al unor instituții politice, iar între 1998-2000 consilier pentru cultură și educație al președintelui Emil Constantinescu. În 1992 este distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România și Premiul Grupului pentru Dialog Social continuând să fie o prezență activă în viața culturală. Din 2001 se stabilește definitiv în România și fondează, împreună cu Dan Grigorescu, Mihai Zamfir, Laura Mesina, Vlad Alexandrescu, Vasile Morar și Petre Zoe, Centrul de Excelență în Studiul Imaginii pe lângă Universitatea din București.

Figură solidă a scenei culturale românești și europene, profesor dedicat și cercetător pasionat al curentelor literare moderniste, Sorin Alexandrescu are prestanță și își păstrează statura intelectuală, fără să fie intimidat de schimbări istorice și tulburări politice.